Kreewijas Zihna

Wiskaweenibas Komunistiskàs (l.) Partijas Zentralàs Komitejas Latsekzijas laikraksts.

Латышская газ. „КРЕВИЯС ЦИНЯ".

Wisu semju proletareeschi, saweenojatees!

SLUDINAJUMU MAKSA:	
Par sihku petit rindinu	1 rub.
Preekschpusè par sihku petit rindinu	5 rub.
Adreses maiņa	20 kap.
REDAKZIJA: Maskawa-Zentr., Никольская 3/1.	Telef. 41-44
Runas stundas	no 12—2 deenà.
KANTORIS: Maskawa-Zentr., Никольская 3/1.	Telef. 5-74-60

ABONESCHANAS MAKSA:			
Maskawà un prowinzè:		Us ahrsemem:	
par 1 mehn.	50 k.	par 1 m.	— 60 zentu
„ 3 „	1 r. 40 „	„ 3 „	1 d. 60 zentu
„ 6 „	3 r. 40 „	„ 6 „	2 d. 60 zentu
par 1 gadu	4 r. 75 „	par 1 gadu	5 d. — zentu

Kolektiwi pasuhtot wairak par 10 eksempl. 15% rabats

Nr. 122. Zeturtdeen, 25. oktobrî. 1928. g.

Lodses strahdneeki ir sakauti bet...

Kà sibena spehreens no skaidràm debesim 22. oktobrî Lodses strahdneekus pahrsteidsa streika komitejas lehmums par streika likwidaziju.

Pahrsteidsa tapehz, ka us zihnu par labaku dsihwi Lodses strahdneeki bij sazehluschees kà **weens wihrs,** pahrsteidsa tapehz, ka ikweens domaja newis par **padoschanos,** bet par **uswaru,** pahrsteidsa tapehz, ka wisas naudas muka reformistisko, „sozialistisko" weenderu sarunas ar fabrikanteem norisinajàs **slepeni,** aif strahdneeku muguras.

Streiks issauza tahdu zihnas sparu un sajuhsmu, tahdu gatawibu zihnitees lihds pilnigai uswarai, ka i kapitalisteem, i dseltenajeem arodbeedribu wadoneem aukstas schalkas skrehja pahr muguru. Jo nu pat wisleelakeem optimisteem kluwa skaidrs, us ko ir **spehjigs** Polijas proletariats, zik schkidras ir ruhpneezikà meera ilusijas un kahds apslehpts **rewoluzionara nemeera** wulkans atrodas Polijà — schajà Wakareiropas bankeeru zeetoksnì, pee sarkano breesmu semes robeschàm.

Tapehz wajadseja streiku komitejà paslepus sawilkt kapitala taksckus-isslihdsejus, tapehz wajadseja pamasam atswabinat no lihdsdalibas wispahrejà streikà weenu strahdneeku kategoriju pehz otras, tapehz wajadseja pahrsteigt streikotajus ar negaidito lehmumu, tapehz wajadseja nodot Lodses strahdneekus, desorganisejot winu rindas, dot sweedru suhzejeem jaunu eespehju isrehkinatees ar aktiwakeem streika dalibneekeem.

Tas wineem ir isdewees, strahdneeki ir sakauti, bet wini zel **dumpi pret dseltenàm arodbeedribam, pret dselteneem sozialisteem.**

Strahdneeki ir sakauti, bet tagad wini sin, **ko wini spehj bes sozialnodewejeem un pret teem.**

Streiks ir likwidets, bet **kompartijas eespaids ir peeaudsis, un augs ari turpmak,** jo kompartija ir weenigà, kura zihnijàs kopà ar strahdneeku masam par uswaru.

Lodsè ir nodibinats meers, bet katrs tagad sina, ka Polijas proletariats atkal zelsees **us jaunàm isschkiroschàm zihnam,** ka kara gadijumà starp Poliju un RS, polu strahdneeki atradisees **weenà frontè ar tàs semes strahdneekeem, kura pirmà wineem sneedsa palihdsigu roku.**

WK(l)P MK nazionalo masakumu apakschnodala sasauz peektdeen, 26. oktobrî, pulkst. 7 wakarà MK Plenuma salè (4. stahwà)

nazionalo masakumu partijas aktiwa sapulzi.

Deenas kahrtiba: MK un MKK oktobra plenuma resultati.

Biletes dabujamas pee naz. masakumu klubu waditajeem.

M. N. Pokrowskis.

Starp kulturas rewoluzijas aktiwakeem darbineekeem un wadoneem M. N. Pokrowskim, bes schaubam, peekriht weena no pirmàm weetam.

Ikweens no partijas beedreem un padomju skolu skoleneem ir pasihstams ar Pokrowska Kreewijas wehstures grahmatu. Ta ir labakà Kreewijas wehstures grahmata, kur no markſistiskà un **leelineezikà** weedokla pareisi ir atsihmeta Kreewijas ekonomiskà, politiskà un kulturelà attihstiba, no widus laikeem sahkot. Kreewijas wehsturiskàs sinatnes laukà M. Pokrowskim peekriht pirmà weeta kà wehsturneekam-**markſistam.** Wina wehsturiskee darbi tagad ir galwenais awots preeksch padomju skolu darbibas un us wina darbeem balstotees, isweidojas leelineezikà-markſistiskà apsina rewoluzionarà proletariata jaunatnè.

M. N. Pokrowskis sawus uskatus wehstures sinatnè ir isweidojis ilgu gadu laikà, kad winsch kopà ar strahdneeku schkiras aktiwakeem lozekleem leelineezikàs partijas rindàs aktiwi weda zihnu pret Kreewijas patwaldibu un winas reschimu. Jau 1905. gadà Pokrowskis bij Kreewijas leelineezikàs organisazijas lozeklis. Tadehk ari zariskà Kreewija israidija Pokrowski is Kreewijas un winsch ilgu laiku bij speests pawadit Wakareiropà. Pokrowskim nebij eespehjams ismantot arkiwus preeksch jaunako laiku wehstures pehtischanas, jo arkiwi bij preeksch wina slehgti. Un neskatotees us to, wina darbi dewa eespehju leelineezikai partijai **sinatniski** apgahst kadetu partijas lidera P. Milukowa un masineeka N. Roschkowa „wehstures" istulkojumus, kur schkiru zihnas momenteem un ekonomikai ir norahdita pati neezigakà weeta.

Tagad M. Pokrowskis ir wisà pasaulè atsihts Kreewijas wehsturneeks un nesenajà wispasaules wehsturneeku kongresà winsch tika eewehlets kongresa presidijà, neskatotees us to, ka kongresa dalibneeki, atskaitot Padomju Kreewijas delegaziju, bij burschujiskàs wehsturiskàs sinatnes darbineeki. Pat tee newareja paeet garam Pokrowska nosihmei wehstures sinatnes laukà.

Oktobra rewoluzija nehma Pokrowski pilnigi sawà rihzibà. Winsch bij Maskawas zentralà apgabala Tautas komisaru padomes preekschsehdetajs, Brestas meera delegazijas lozeklis u. t. t. Jau 1918. gadà Pokrowskis stahjàs **komunistisko** kulturas un sinatnes darbineeku pirmajàs rindàs, kà Tautas Isglihtibas Komisara weetneeks. Kursch no kulturas darbineekeem nepasihst Pokrowski, kà weenu no aktiwakeem Narkomprosa darbineekeem?

Zik beeschi ween T. I. Komisariata kolegijas sehdes wada un ir wadijis b. Pokrowskis! Gus'a wadiba ari atrodas wina rokàs. Un neskatotees us sawu wisai aktiwo darbibu Tautas Isglihtibas Komisariatà, Pokrowskis naw atmetis sawas lekzijas un seminaru wadischanu Sarkanàs Profesuras Institutà, kur weidojas jaunee wehsturneeki, markſisti-lenineeschi.

Neskatotees us saweem 60 gadeem, Pokrowskis wisus sawu spehkus atdod kulturas rewoluzijas padsilinaschanas un isweidoschanas darbam. Winam peekriht wisai swariga loma komunistiskàs partijas sinatnes organisechanas laukà. Jau pirmos rewoluzijas gados winsch organiseja pirmàs proletariskàs walsts arkiwus un speziali — Oktobra rewoluzijas dokumentu mekleschanu un glabaschanu. Pokrowskis ir Zentrarkiwa preekschsehdetajs un schurnala „Sarkanais Arkiws" redaktors.

Pokrowskis no wisàm wehsturiskàs sinatnes eestahdem ir iswirsits kà pirmais kandidats akademiku wehleschanàs.

Kaut ari leelineezikà proletariata partija ir masu kustibas un masu darbibas partija, tomehr personu loma, kà masu darbibas organisatoru loma, ir wisai swariga un nepeezeeschana. Tahdà sinà ari muhsu Padomju Republiku Saweenibà schajàs deenàs teek atsihmeta M. N. Pokrowska 60 gadu dsimschanas deena, kà wisaktiwakà kulturas rewoluzijas darbineeka jubilejas deena.

„Kreewijas Zihnas" redakzija no sawas puses peeweeno sawus sweizeenus sirmajam rewoluzionaram un padomju republiku zehlajam.

Polizistu patrulas Lodses eelàs.

Islihdseji likwidejuschi Lodses streiku

No Warschawas sino, ka **Lodsè likwidets wispahrejs un ari tekstilneeku streiks, pateizotees masineeku partijas un islihdseju arodbeedribu lideru nodewibai.** Jau pahris deenas atpakal **sozialistiskàs partijas wadoni sasaukuschi bes strahdneeku un fabriku delegatu sinas streika komitejas sehdi.** Tà kà komiteja sastahwejusi no arodbeedribu wadoscho organu preekschstahwjeem-islihdsejeem, **sehdè jau eepreeksch bijis nodroschinats islihdseju wairakums. Schis wairakums tad ari peenehmis lehmumu par streika isbeigschanu. Lehmums preeksch streikojoscheem strahdneekeem bijis pilnigi negaidits.**

Noskaidrojas, ka slepenajàs sarunàs, kahdas nesen notika starp sozialistiskàs partijas wadoneem un fabrikanteem, pehdejee apsolijuschi streika isbeigschanas gadijumà **paaugstinat darba algu par 5 proz.**

Schis paleelinajums ir loti neezigs — ne wairak kà 7—10 kap. deenà. Tomehr, pateizotees pehkschnai streika likwidechanai, **fabrikanti negrib pat schos solijumus pildit.** Peem., Widsejewas manufakturà, kur strahdà ap 11 tuhkst. strahdneeku, administrazija neween kà negrib dsirdet par 5 proz. paaugstinajumu, bet taisni otradi, — pasinojusi, ka **algas teek samasinatas par 11 proz.** Scheiblera fabrikà, kur strahdà 7 tuhkst. tekstilneeku, islikts **pasinojums par soda naudu atjaunoschanu,** kuras fabrikantam bij jaatzel jau semptembra mehnesi. **Sakarà ar to Scheiblera, Widsejewas u. z. fabriku strahdneeki atteikuschees usſahkt darbus.**

Pehz beidsamàm sinam, wisos Lodses usnehmumos, isnemot Widsejewas un wehl daschas leelakas fabrikas, darbi atjaunoti 23. okt. Wairakàs fabrikàs **administrazija atsakas peenemt darbà tos strahdneekus, kuri streika laikà parahdijuschi leelaku aktiwitati.** Ari algas paaugstin. solijumi neteek iswesti dsihwè. Wisi schee fakti issauz strahdneekos saschutumu. **Wairakàs sapulzès asi nosodita islihdseju politika. Masineeku un islihdseju arodbeedribu eespaids pilnigi paralisets. Komunisti attihsta plaschu agitazijas kampanu.** Sakarà ar to Lodsè sahkuschees masu aresti.

Rewoluzionara demonstrazija Berlinè.

Berlinè 21 okt. notika diwas demonstrazijas, sakarà ar pret soz.-dem. partiju wehrsto isnehmuma likumu, kursch tika isdots taisni 50 gadus atpakal. **Weenu no demonstrazijam organiseja sozialdem., otru — kompartija. Sozialdem. demonstrazija bij loti nedsihwa. Turpreti kompartijas organisetà, noriteja sem rewoluzionareem losungeem.** Runataji, kuri usstahjàs mitinos, norahdija, ka **weenigi kompartija,** un newis sozialdem., ir isnehmuma likuma laikà **rewoluzionaràs sozialdemokratijas ihstà mantineeze.** Kà leelakais peerahdijums teiktam bij tas, ka **komunistu demonstrantu rindàs redseja ap 100 wezakos Wahzijas strahdneeku kustibas darbineekus, kuri pirms 50 gadeem bij sozialdemokrati, bet tagad skaitas kompartijà.**

Komunistu demonstrazijà peedalijàs wairaki desmiti tuhkstoschi strahdneeku.

Sasneegumi buhwneezibas palehtinaschanâ.

Weens no **kapitalàs zeltneezibas** un saimneezikàs buhwneezibas galweneem truhkumeem ir — buhwneezibas un buhwmaterialu samehrà **augstà dahrdsiba.** Schis newehlamàs parahdibas zehloni meklejami wehl wisai nepeeteekoschà buhwruhpneezibas attihstibà, buhwmaterialu truhkumà un winu semà kwalitatè, buhwneezibas prozesu nepeeteekoschà mechanisazijà un buhwneezibas isweschanà bes apstiprinateem buhwprojekteem. Starp scheem buhwneezibu sadahrdsinoscheem faktoreem bes schaubam **buhwmaterialu** nesamehrojami **augstàs zenas** ir weens no galweneem dahrdsibas zehloneem. Ja eewehrojam, ka pehz Augstakàs Tautsaimneezibas padomes „kontroles zipareem" 1928.—29. gadà projektets eeguldit kapitalà zeltneezibà, eeskaitot elektrifikaziju, ap 1560 milj. rbl., un ka paredseta buhwneezibas palehtinaschana par 10%, tad weegli aprehkinat, kahdu miljoneem leelu ekonomiju (ja realisè projektu — 156 milj. rbl.) war atnest zeltneezibas isdewumu samasinaschana un buhwmaterialu zenu paseminaschana.

Padomju waldiba sawà laikà isdewa — 23. martà sch. g. — rihkojumu par buhwneezibas palehtinaschanu. Waldibas buhwkomitejai bij usdots — 10. aug. sch. g. — eesneegt sinojumu par aukschminetà waldibas lehmuma ispildischanu. Pehz eepreekschejeem materialeem, padomju waldibas lehmums lihds schim wehl **naw realisets** pilnà apmehrà. Kas atteezas us buhwmaterialu zenu paseminaschanu, tad pehz Augstakàs Tautsaimneezibas Padomes eewahktàm sinam daschadas saimneezikas organisazijas paseminajuschas zenas us kokmaterialeem par 1,2%—20%, metalprezem — 5%, zementu — 3,9%, buhwkeegeleem — 10,6%—16,5%, ugunsisturigeem keegeleem — 3,9%—6%, alebastru — 5%, kalkeem — 5%—7,5%, stiklu — 3,8%, laku un krahsam — 9,5%. Tomehr schee zipari wehl ir stipri nepilnigi, jo no daudsàm ruhpneezikàm organisazijam naw sanemti nekahdi materiali par zenu paseminaschanu. Peewestee zipari ir apstrihdami ari wehl tapehz, ka daschu buhwmaterialu (peem. nebalinati kalki, daschas krahsas) engros — zenu indekss rahda newis zenu paseminaschanos, bet pazelschanos. Neluhkojotees us to, jakonstatè, ka sinami **resultati buhwmaterialu zenu paseminaschanà** ir tomehr sasneegti.

Buhwneezibas **tahlaka palehtinaschana wehl arween paleek par buhwruhpneezibas un buhworganisaziju galweno usdewumu.** Schai noluhkà atteezigàm eestahdem jo energiski jastahjas pee waldibas lehmuma ahtrakas un pilnigas realisazijas. Sewischka wehriba jawelti to weetejàs ruhpneezibas nosaru pazelschanai, kuras apkalpo buhwneezibas wajadsibas. Tàpat jaiswed jo stingra wisu buhwisdewumu samasinaschana, no jauna jakontrolè zenu kalkulazija tahlakas paseminaschanas noluhkà, jaiisstrahdà labaks buhwneezibas un buhwruhpneezibas awanseschanas weids, japaleelina buhwneezibas apgrosibas kapitals, jaiisstrahdà weetejàs buhwruhpneezibas usnehmumu apweenoschanas forma. Wisi schee, kà ari ziti saimneezisko-organisatoriski panehmeeni leelà mehrà spehs weizinat buhwruhpneezibas attihstibu un paschas buhwneezibas palehtinaschanu. Pirmeem sasneegumeem tuwakà nahkotnè sekos tahlaki sasneegumi. Buhwneezibas isdewumu, buhwprozesu un buhwmaterialu razionalisazija un palehtinaschana jo leelà mehrà atweeglinàs kapitalàs zeltneezibas isweschanu.

J. H.

Astrachanas ostà teek iswesti plaschi kugu remonta darbi.

Ostas strahdneeku streiks Hamburgâ.

Pehz sinam no Berlines, **ostas strahdneeku streiks Hamburgà turpinas. Notikuschà sapulzè peenemts lehmums par streika paplaschinaschanu.** Twaikonu apkalpotaji un katlu tihritaji, sakarà ar scho lehmumu, jau pahrtraukuschi darbus. Streiko ari ostas noliktawu strahdneeki.

Kà sinams, kompartijas waditais ostas strahdneeku streiks tika pasludinats, lai atbalstitu streikojoschos Seemelwahzijas kugu buhwetawu strahdneekus. **Sozialdemokratu prese peeprasa streika isbeigschanu** un polizijas spaidu pastiprinaschanu Hamburgà.

Wahzijas tekstilneeki par zihnas turpinaschanu.

Pehz sinam no Berlines, Wahzijas **tekstilneeku arodbeedriba peenehmusi waldibas preekschlikumu par tekstilneeku streika likwidechanu Münchenà-Glodbachà. Streikotaju wairakums tomehr protestè pret schahdu arodbeedribu wadonu rihzibu.** Tekstilfabriku komiteju plenums, kursch notika 22. okt., noriteja loti wehtraini. Leelakà daka no plenuma dalibneekeem peeprasija, lai waldibas preekschlikums tiktu noraidits.

Ap plenuma beigam pee sehdes telpam notika kompartijas organisetà masu demonstrazija. Schi demonstrazija bij plaschakà par wisàm, kahdas pehdejos gados notikuschas Münchenè-Glodbachà.

Anglija pret Ameriku.

Pehz sinam no Londonas, **Anglijas waldiba publizejusi tà saukto „Balto grahmatu", kurà eetilpst dokumenti, kas atteezas us Anglijas-Franzijas lihgumu par atbrunoschanos us juhras.** No schìs „grahmatas" skaidri redsams, ka **Franzija apnemas atbalstit Angliju,** pehdejàs mehginajumà iswest brunoschanàs eerobeschojumu us juhras tahdà weidà, lai **nowahjinatu weenigi Saw. Walstju floti.** Bes tam, „Baltà grahmata" peerahda ari to, ka **schi „pakalpojuma" weetà Anglija atsakas no sawàm lihdsschinejàm prasibam atteezibà us Franzijas sauszemes karaspehka eerobeschoschanu.**

Raksturigi, ka par scho Anglijas peekahpschanos neweens wahrds netika minets Anglijas notà, kura tika issuhtita Saw. Walstim, Italijai un Japanai un kurà schìm walstim tika likts preekschà peenemt Anglijas-Franzijas isstrahdatos noteikumus par atbrunoschanos us juhras. Anglijas waldiba ar scho noklusechanu ween naw aprobeschojusees. **Kà redsams no „Baltàs grahmatas" dokumenteem, wina ir zentusees apmahnit pahrejàs walstis.**

Pasihstamais Anglijas naftas ruhpneeks Semuels, parlamenta lozeklis, kahdà sawà runà asi usbruzis Saw. Walstim. Starp zitu, winsch usswehris, ka **Saw. Walstis zenschotees panahkt pahrswaru par Angliju.** Wispahrejs uskats tahds, ka Semuels atklahti isteizis to neezeetibu, kahdu pehdejà laikà pret Saw. Walstim israhda Anglijas ruhpneeku grupas.

„Kraſins" Norwegijas oſtâ*).

Uſnehmumâ — kraſineeſchi; zentrâ — muhſu preekſchſtahwis Norwegijâ b. Kollontaj un Samoilowitſchs. Uſnehmums mums peeſuhtits ar ſekoſchu uſrakſtu: „Sweizeeni „Kreewijas Zihnai" no ledlauſcha „Kraſina".
Stuhrmanis Legſdinſch".

*) Suhtijums nowehlojees paſtâ. Red.

Par labpuſejo un kreiſo nowirſeeneem muhſu partijâ.

Bdr. Stalina runa MK un MKK plenumâ 1928. g. 19. oktobrî.

— Es domajau, beedri, ka preekſch ta, lai atriſinatu muhs intereſejoſcho jautajumu par labpuſejo nowirſeenu, wajag wiſpirms abſtragetees no ſihkumeem, no perſonibam u. t. t. Waj mums, partijâ, draud labpuſejâs breeſmas; waj paſtahw ſchahdâm breeſmam labwehligi, objektiwi noteikumi; kâ zihnitees pret ſchîm breeſmam, — luhk, kahdi jautajumi tagad ſtahw muhſu preekſchâ. Bet mehs ſcha jautajumu neatriſinaſim, ja neatſwabinaſim to no wiſeem teem ſihkumeem un blakuselementeem, kuri ap to ir aplipuſchi un kuri trauzê jautajuma buhtibas iſpraſchanu.

Naw taiſniba b. Sapolſkim, kad winſch domâ, ka jautajums par labpuſejo nowirſeenu ir nejauſchs jautajums. Winſch apgalwo, ka leeta te groſas newis ap labpuſejo nowirſeenu, bet ap kildam, perſonigâm intrigam u. t. t. Peelaidiſim uſ brihdi, ka kildam un perſonigâm intrigam te peekriht ſinama loma, kâ jau kurâ katrâ zihnâ. Bet iſſkaidrot wiſu ar kildam un neredſet aiſ tâm jautajuma buhtibu — noſihmê noklihſt no pareiſa, markſiſtiſka zeļa. Newar buht, ka tahdu leelu, wezu, ſakopotu organiſaziju, kahda, beſ ſchaubam, ir Maſkawas organiſazija, wareja eeroſinat un ſakuſtinat no apakſchas lihdſ augſchai daſchu kildineeku waj intriganu puhles. Ne, beedri, tahdi brihnumi paſaulê nenoteek. Ka Maſkawas organiſazijas ſpehku un warenumu newar wehrtet tik weeglprahtigi, par to es nemaſ nerunaju. Azimredſot, te ir eedarbojuſchees dſiļaki zehloni, kureem naw neka kopeja ne ar kildam, ne ar intrigam.

Naw taiſniba b. Fruntowam, kurſch ja ari atſihſt to, ka labpuſejâs breeſmas paſtahw, tad neuſſkata tâs par zeenigâm, lai ar tâm waretu nopeetni nodarbotees nopeetni, leetiſchki ļaudis. No wiņa domam iſnahk, ka ar jautajumu par labpuſejo nowirſeenu war nodarbotees brehkuļi, bet ne leetiſchki ļaudis. Es pilnigi ſaprotu b. Fruntowu, kurſch ar praktiſko ikdeenas darbu ir apkrauts tahdâ mehrâ, ka wiņam naw laika domat par muhſu attihſtibas perſpektiwem. Bet tas wehl nenoſihmê, ka daſchu partijas darbineeku ſchauro un leetiſchko praktizismu mums wajag pahrwehrſt par ſawas zeltneezibas dogmatu. Weſeligs leetiſchkums ir laba leeta, bet ja tas ſaudê perſpektiwes darbâ un nepeeſkaņo ſawu darbu partijas pamatlinijai, tad tas pahrwehrſchas par minuſu. Bet pee tam naw gruhti ſapraſt, ka jautajums par labpuſejo nowirſeenu ir jautajums par muhſu partijas pamatliniju, ir jautajums par to, pareiſa waj nepareiſa ir ta attihſtibas perſpektiwe, kuru muhſu partija noſprauda 15. kongreſâ.

Naw taiſniba ari teem beedreem, kuri, iſtirſajot jautajumu par labpuſejo nowirſeenu ſaaſina jautajumu par tâm perſonam, kuras repreſentê labpuſejo nowirſeenu. Uſrahdat mums labpuſejos elementus waj ſameeribneekus, wini ſaka, noſauzat perſonas, lai mehs ar tâm waretu iſrehkinatees. Tas ir nepareiſs jautajuma noſtahdijums. Perſonam, protams, peekriht ſinama loma. Bet leeta te groſas newis ap perſonam, bet ap teem apſtahkleem, kuri rada labpuſejâs breeſmas partijâ. War noſtumt pee malas perſonas, bet tas wehl nenoſihmê, ka lihdſ ar to mehs buhſim iſnihzinajuſchi ſaknes, no kurâm iſaug labpuſejâs breeſmas muhſu partijâ. Tapehz ar jautajumu par perſonam wehl wiſs naw atriſinats, kaut ari tam ir neapſchaubama noſihme. Sakarâ ar to newar neatzereetees kahdu epiſodi Odeſâ no 1919. g. beigam waj 1920. g. ſahkuma, kad muhſu karaſpehks, padſinis denikineeſchus no Ukraines, grahwa Denikina karaſpehka pehdejâs paleekas Odeſas rajonâ. Kahda ſarkanarmeeſchu daļa ar niknumu mekleja Odeſâ Antanti, buhdama pahrleezibâ, ka ja wiņa to, Antanti, nokers, tad karam buhs beigas. (Wiſpahreji ſmeekli). War eedomatees, ka ſarkanarmeeſchi wareja nokert kahdu no Antantes preekſchſtahwjeem Odeſâ. Bet ar to, protams, jautajums par Antanti nebuhtu iſſchkirts, jo Antantes ſaknes meklejamas ne Odeſâ, kaut ari Odeſa toreiſ bij denikineeſchu pehdejâ teritorija, bet paſaules kapitaliſmâ. To paſchu war ſazit par daſcheem muhſu beedreem, kuri jautajumâ par labpuſejo nowirſeenu ſaaſina jautajumu par tâm perſonam, kuras repreſentê labpuſejo nowirſeenu, aiſmirſdami noteikumus, no kureem ſchis nowirſeens iſaug.

Tapehz mums te wajag noſkaidrot wiſpirms jautajumu par teem noteikumeem, kuros radâs labpuſejâ, kâ ari kreiſâ (trozkiſtiſkâ) nowirſiſchanâs no ļeniniſkâs linijas.

Labpuſejais nowirſeens komuniſmâ **kapitaliſma noteikumos** noſihmê, ka weenai komuniſtu daļai ir tendenze, teekſme, teeſa, neiſweidojuſees un, warbuht, wehl neapſinata, bet tomehr teekſme ateet no markſiſma rewoluzionarâs linijas uſ ſozialdemokratijas puſi. Kad ſinamas komuniſtu aprindas noleedſ, ka loſungs „ſchkira pret ſchkiru" ir leetderigs wehleſchanu zihņâ (Franzija), waj uſſtahjas pret kompartijas patſtahwigâm kandidaturam (Anglija), waj negrib ſaaſinat jautajumu par zihņu pret „kreiſo" ſozialdemokratiju (Wahzija) u. t. t., u. tml., — tad tas noſihmê, ka kompartijâs ir ļaudis, kuri komuniſmu zenſchas peelahgot ſozialdemokratiſmam. Labpuſejâ nowirſeena uſwara kapitaliſtiſko ſemju kompartijâs noſihmetu kompartiju idejiſku ſakauſchanu un milſigu ſozialdemokratiſma paſtiprinaſchanos. Bet kas ir ſchi milſigâ ſozialdemokratiſma paſtiprinaſchanâs? Ta ir kapitaliſma paſtiprinaſchanâs, jo ſozialdemokratija ir kapitaliſma galwenais atbalſts ſtrahdneeku ſchkirâ. Tahdâ ſinâ, labpuſejâ nowirſeena uſwara kapitaliſtiſko ſemju kompartijâs wed pee kapitaliſma uſtureſchanai nepeezeeſchamo noteikumu peeaugſchanas.

Labpuſejais nowirſeens komuniſmâ **padomiſkas attihſtibas noteikums,** kur kapitaliſms jau ir gahſts, bet kur wehl naw iſrautas wiņa ſaknes, noſihmê to, ka weenai komuniſtu daļai ir tendenze, teekſme, teeſa, neiſweidojuſees ur warbuht wehl neapſinata, bet tomehr teekſme ateet no muhſu partijas generalâs linijas uſ burſchujiſkâs ideologijas puſi.

(Turpinajums ſekos).

BALTĀ LATVIJA

Straujſch dſihwes dahrdſibas peeaugums

Awiſe „Jaunâ Dſihwe" rakſta par ſtrauju dſihwes dahrdſ. peeaugumu Latwijâ. Sewiſchki pehdejâ laikâ zenas neparaſti ſtrauji peeaugot uſ wiſeem laukſaimneezibas produkteem. Pateizotees ſliktai raſchai, wehl neepedſihwotu dahrdſibu ſaſneeguſchas **ſaknes un augļi. Ari gaļas zenas ir augſtakas kâ paraſts. Maiſes** zenas lihdſ ſchim turejâs puslihdſ uſ weetas, bet pehdejâ laikâ tâs uſrahda ſtrauju tendenzi uſ kahpſchanu.

Schî ſtraujâ zenu zelſchanâs uſ pirmâs nepeezeeſchamibas produkteem noſtahda ļoti behdigâ ſtahwoklî wiſus Latwijas pilſehtu eedſihwotajus, bet it ſewiſchki Latwijas ſtrahdneezibu.

Lauku poſts Seemeļwidſemê.

Kahdâ no ſaweem pehdejeem numureem „Jaun. Sinas" gauſchas par gruhto ſtahwokli, kahdu nahkas pahrdſihwot ſaimneekeem, ſakarâ ar nemitigâm leetus gahſem. Ja tizam ſchis lapas ſinojumam, tad laukſaimneeku ſtahwokli par ſpihdoſchu uſſkatit wis newar. Luhk, ſtahwokļa nonowehrtejums Seemeļwidſemê:

„Sakarâ ar pehdejo deenu leetus gahſem, laukſaimneeku ſtahwoklis wairakos Latwijas nowados kļuwis neapſkauſchami behdigs. Tâ, Seemeļwidſemê daudſâm ſaimneezibam wehl redſ nenopļautus waſaraja laukus, bet nopļautâ labiba mirkſt leetû uſ lauka, jo tihrumi iſmirkuſchi un pahrwehrtuſchees neiſbreenamos dumbrajos, kamdehļ neeeſpehjama labibas tſchupinu aiſweſchana. Tâpat kulſchana nokawejas. Pag. nedeļâ uſſahktâ kartupeļu rakſchana tagad, leelâ mitruma dehļ, pahrtraukta. Par ſaknaugu nowahkſchanu pagaidam naw ko domat. Upes un ſtrautini wiſur iſgahjuſchi no kraſteem, applubinadami peekraſtes laukus un pļawas. Ganibâs ſahle noehſta, tomehr, laukſaimneeki, rehķinadamees ar ſagaidamo lopbaribas truhkumu ſeemâ, turpina lopus ganit. Gowis, neatraſdamas uſturai wajadſigo pahrtiku, nonihkuſchas un atrauj peenu. Zeļi neiſbrauzami, kâ pawaſara ſchķihdoni. Behdigs, par daudſ behdigs rahdas laukſaimneekeem ſchis rudens".

Strahdneeku poſts Latgalê.

Gluſchi dabigi, ka kleedſot par gruntneeku poſtu Latwijâ, pilſoniſkee laikrakſti, ſozialdemokratiſko preſi neiſſlehdſot, neredſ to iſmiſuma ſtahwokli, kahds ſagrahbis laukſtrahdneekus un wiņu gimenes. Tomehr ſchad tad ari ſchini preſê paſpruhk pa kautrigai rindinai, kura tomehr pawer druhmu, noſpeedoſchu ainu. Tâ, „Soz." kahdâ no ſaweem numureem welti weſelas deſmit rindiņas latgaļu ſtrahdneeku poſta jautajumam.

Paſneedſam wiņas ari muhſu laſitajeem:

„Schî ſeema laikam nekur nebuhs tik tragiſka, kâ Latgalê, ja nerunajam par pilſehtam. Saimneeki wehl ſi nekâ welk dſihwibu, bet ſtrahdneekam, it ſewiſchki gimenes zilwekam, naw nekahdas iſejas. Darba nebija wiſu waſaru, naw ari tagad, un nebuhs lihdſ nahkoſcham pawaſarim. Ko darit? Pehdejâs deenâs jau redſamas darba ļauſchu poſta ſekas — ahrkahrtigi wairojas ſihkâs ſahdſibas. Sog produktus, drehbju gabalus un pat gowis. Polizija guhſta un bahſch zeetumos wainigos, bet wiņu gimenes a..., , poſtâ un iſmiſumâ".

Awarejuſchi buru kugi.

Zeturtdeenas wakarâ wehtra iſmetuſi juhrmalâ uſ ſehkļa Latwijas bureneekus peekraſtu brauzejus „Anſis" un „Elſa". Tee atradâs zeļâ pehz malkas krawas no Rigas oſtas uſ Gipku. Kugu ļaudis tos wehl naw atſtahjuſchi. Abeem kugeem nodariti bojajumi.

Garos rudens un ſeemas wakarus Tu pawadiſi wiſleetderigaki, ja parakſtiſees uſ wiſpahriſglihtojoſchâm mahzibas wehſtulem!

Mahzibas wehſtules dabujamas latwju un kreewu walodam, matematikai, ſabeedriſkâm un dabas ſinibam un geografijai. Wehſtuļu aboneſchanas makſa lauzineekeem 1 rbl., pilſehtneekeem 2. rbl. 50 kap. mehneſî. Paſchiſglihtibas pulzineem aboneſchanas makſa 75 kap. mehn. Eeſtahſchanâs nauda wiſeem 25 kap. (war eeſuhtit paſtmarkâs).

Adreſe: Москва-центр, Сретенка, д. № 8, Бюро Заочного Обучения Главполитпросвета, Латышская комиссия.

Latwju Zentralâ Paſchiſglihtibas Komiſija.

Julijs Oſolſars

Welns.

Satira weenâ zehleenâ.

Perſonas:
Makelis — kolonijas keſteris.
Made — wiņa ſeewa.
Siraks — koloniſts; „bruhweris".
Welns — komuniſtiſkâs uniwerſitates ſtudens.
Late — Siraka meita.

Darbiba norit kahdâ latwju kolonijâ, Padomju Kreewijâ, 1924. gadâ.

Skatuwe: Iſtaba keſtera dſihwoklî. Weenas durwis uſ ahru, otras uſ „gulamo kambari". Diwi logi ar puķu podeem. Iſtabas eekahrtâ, ſtarp pawezâm mebelem, nodripſnats diwans. Pee ſeenas lampa. Wakars.

1. ſkats.

(Makelis un Siraks pee galda dſer paſchbruhweto).

Siraks. Brahl', ka leekas mans mehrs ir peepildits.... Ak tu jupis, kad tik nebuhtu Rigâ braukſchana...

Mikelis. E—e... blehnas!... Uſkod gurki. Kas zilwekâ eeeet, tas wiņu nemaitâ, — tâ, luhk, mahza bibele. Nu, metiſim wehl pa ſchpukterim, uſ nelaika Kraukļa weſelibu...

Siraks. Kas nu mironim par weſelibu.

Makelis. Newilus paſpruka... Nu, teikſim, uſ wiņa debeſu preekeem! (Lej glahſês).

Siraks. Nu, waj ſini brahl', tur, debeſîs, tee preeki newar buht wiſai leeli. Tihlamaki jau te, ſawâ kaktiņâ, papreezatees.

Makelis. Saſodits grehka ahſis. Debeſu walſtibu ſaimo, tihri kâ tee komuniſti. Waj elles ſanki gribi iſpelnitees?..

Siraks. Nu, nu!.. Es jau deewam tizu. Tikai, kas to ſin, kâ tur eeſ. Tew, par peemehru ſakot, tur pihragus, ſpeķi un ſihwo par kapu runam neneſîs. Tas teeſa...

Makelis. Weens pihpis. Ari te tee jaukumi naw leeli. Dſird ka Pihkſtuku kolonija iſrakſtot no Peterburgas jauniſſtudeeretu mahzitaju. Winſch ari muhs gribot apkalpot... Man tad pelņa kritis. Buhs jaeeſtahjas arteļi, jeb jaeet tew talkâ, kandſchu tezinat.

Siraks. Tas nu gan nenotiks, brahl'... Par to wehl ſpreediſim. Naw joka leeta pahris kolonijam uſturet mahzitaja kungu. Nomakſa kodis kaulos. Gan jau iſtikſim ar tewi ween.

Makelis. To jau es ari ſaku. Ja wiſi weenprahtigi tureſatees par mani, tad daudſus rublenus patureſat keſchâ.

Siraks. Nu protams, brahl'... Kas ſihmejas uſ mani, tad es par tewi ſtahweſchu kâ werſtes ſtabs.

Makelis. Labi kaimini!.. Uſ to lai eemetam!

Siraks. Lai eet... bet ne wairak... (Abi dſer).

Makelis. Runâ, ka no jauna gada leelineeki atwehrſchot monopolus.

Siraks. Ko nu, labuma nekahda nebuhs. Lehtaks tas wiņu ſchnabis nebuhs. Katrâ kolonijâ manopola bodi atwehrt ari neſpehs. Paſchdarinatais buhs jatezina pa wezam.

Makelis. (Ehſdams). Dullums galwâ un ſmagums kungi... Buhs jabeidſ gan... Lai paleek uſ pagiram.

Siraks. (Gurka gabals iſwelas no mutes). Welns, zik glums... Pat jobi neſatur...

2. ſkats.

Made. („Gulamâ kambara" durwîs). Plihtê wezi, plihtê... Gan atkal pa awiſem kengâs.

Makelis. Kluſu wezen'! Ko tu ſini no politikas. Gan es tos awiſchu rakarus uſodiſchu. Sprandus aplauſiſchu!..

Siraks. (Nihſtotees). Es... es brahl'.. ari...

Made. Baſnizas kalpam tâ neklahjas. Leelineeki ar pirkſteem rahda. Atbaida tizigos ļaudis. Ne par welti kriſtibu weetâ ſahkas tahs ſauzamâs oktoberines...

Makelis. Mad'!.. Ja gribi gulet, tad guli. Ko kleedſ pa wiſu iſtabu!

Siraks. Ja, brahl', wiņai taiſniba. Peſteļu kriſtibas naw uſ labu. Nahks mehra gadi... nahks atkal kari...

Makelis. Rauj wiņus welns! Kaut wiſi tee nolahdetee noſprahgtu!..

Made. Kluſaku! Ari ſeenam war buht auſis. Beidſat un ſchķiratees, gribu gulet. (Aiſwer aiſ ſewis durwis).

3. ſkats.

Makelis. Ko domâ kaimiņ, wehl weena pudelite neſkahdetu? Ej, ſteep ſchurp!..

Siraks. Baſta! Deeſgan!.. Leetus lihſt, glums... Waru wehl kahjas meſchgit.

4. ſkats.

Late. (Eenahk ar lakatu apſeguſês). Teht, nahz mahjâs. Tewi gaida milizis.

Siraks. Kâ... Ko tad ſchim?..

Late. Atneſis pawehſti. Tewi iſſauz tautas teeſa par kandſchas bruhweſchanu...

Makelis. A?.. retſche nu!.. Atkal kliſmâ. Nemeerigs amats.

Late. Mehs ar mahti zik reiſ eſam ar aſaram luhguſchas meſt to bruhweſchanu pee malas. Bet kur nu...

Siraks. Nepihkſchķi!.. Redſ, zik gudra. Ola grib wiſtu mahzit. Ko rihſſat, kad nebuhs pelnas no ſihwâ? Es wezs, ſmaga darba neſpehjigs... Un tew bruhtgani ari nekeras...

Late. Nekeras?.. Kas mani grib ņemt, tam tu nedod.

Siraks. Kalps, plikadihda... Waj tas kahds prezineeks! No tahda ne pihpî, ne ragâ.

Makelis. Teeſa, meit, wezee ſaprot leetu.

Siraks. Nu, kur ta pawehſte?

Late. Milizis nedewa. Gaida tewi, eſot paſcham japarakſtas.

Siraks. Ak tu nedeena.... Tu wiņam teizi kur es eſmu?

Late. Kâ lai teiktu, kad pate neſinaju. Iſſtaigaju trihs mahjas, kamehr tewi atradu.

Siraks. Kur milizis?

Late. Sehd muhſu mahjâ un gaida.

Siraks. Ko domâ, brahl', eet waj neeet?

Makelis. Wâj nu prahts!.. Tu labâ ſchwunkâ, wari wehl iſdarit mulkibas, deeſ' ko parakſtit. Labaki nerahdees.

Late. Winſch gaidîs. Projam neeeſ.

Siraks. Nu, nu... Ej ween meitin, un ſaki ka mani neatradi. Lai atnahk rihtu. Tad, ſkaidrâ galwâ, to leetu nokahrtoſim.

Late. Nahz ween tehti mahjâ; no teeſas jau neiſbehgſi. Man tew tas ſakams diwatâ.

Makelis. Noſlehpums... Waj es kahds ſpeegs, waj?..

Siraks. Brahl', neduſmo... Es tuhlît buhſchu atpakaļ. Late, nu eſam.

Late. Ar labu nakti! (Sem rokas iſwed Siraku ahrâ).

4. ſkats.

Makelis. Mukki!!.. Nemahk miliſcheem eeſmehret. Skopuļi paſchi ſew bedri rok. Schoreiſ laikam eetupinâs uſ ilgaku laiku. Wezais utis pabaros.... (Smejas). Paldees deewinam... Mana ſchepte droſchaka un weeglaka. Papahtaro — paehdis un padſehris... (Schahwajas). Uſ midſeni gan welk kauli. Buhs jaeet atpuhſtees... (Peezeļas un grīļodamees ſteet „gulamâ kambari").

5. ſkats.

Siraks. (Eenahkdams). Tumſchs un ſlapſch kâ peklê. Nu, kur tad keſteris?.. (Eerauga kuhpoſcho lampu). Saſodits lahkturis. Kuhp kâ ſkurſtenis. Tamdehļ tik nelabi bij ap duhſchu. (Nogreeſch lampas uguni ſemak). Nu neeki, uſ mahju gan neeeſchu. Iſſteepſchos tepat uſ diwana... (Guļſtas un mehgina aiſ diwana gala norauſt ſabakus). Welna lahſchi... Kâ peeauguſchi. Lai paleek, buhs ſaldaks meegs. Kad tik milizis neatkultos ſchurp... Tâ gan... naw labi... naw labi .. (Brihdi kluſums. Sehtâ reiſ ſuni).

Siraks. (Eemigdams). Puz... ſe... puz..: err.:: err. (Turpmak beigas).

Klubu konkurſs.

Pleſkawas kluba „Darbs" latſekzijas maſu darbiba.

Newar paeet garam neatſihmejot ſa weenu no maſu darbibas weideem „Dſihwo Wahrdu", kurſch radâs Nep'a laikâ un ſawu eeſahkto gaitu turpina wehl ſchodeen.

Pateizotees awiſes darbineeku mainai, naw atrodami materiali, lai ſneegtu pilnigu pahrſkatu par „Dſ. Wahrda" darbibu. Tamdehl jaapſtahjas tikai pee beidſamâ gada darbibas.

No pagahjuſchâ gada preſes deenas lihdſ 1. junijam iſlaiſti 14 numuri, kuros nolaſiti 14 eewadi par politiſkeem jautajumeem, beſ tam 8 rakſti par orodbeedribas uſdewumeem, kooperaziju un ziteem ſaimneeziſkeem jautajumeem. Katrâ num. ſneegta informazija ari par Baltlatwijas politiſko un ſaimneeziſko ſtahwokli. Weetejâs dſihwes nodalâ nolaſiti 54 rakſti, kur ſpilgti atſpogulojas wiſa Pleſkawas latwju dſihwe. Literariſkâ dalâ nolaſiti 16 gabalini. Schai nodalâ deeſgan aktiwu dalibu nehma ſkolas oktobreni ar ſaweem raſchojumeem, kâ ari literariſkâ pulzina darbini. „Dſihwajâ Wahrdâ" uſ jaunatnes peepraſijumu paſtahweja ari jaunatnes ſtuhrits. No ſahkuma tani peedalijâs deeſgan daudſ beedru. Nolaſiti 12 daſchada ſatura rakſtini par jaunatnes dſihwi un winas uſdewumeem. Bet beidſamâ laikâ ſtuhrits pilnigi likwidejees. Jo to pa leelakai dalai peepildija ſeptingadejâs ſkolas audſekni un ar winu aiſbraukſchanu uſ zitâm ſkolam, iſbeidſâs ari darbiba jaunatnes ſtuhriti. Satiriſkâ dalâ nolaſiti 28 rakſti, kur graiſitas newehlamâs ſadſihwes parahdibas.

Pee „Dſihwâ Wahrda" paſtahweja ari konzerta dala, kurâ dalibu nehma kluba koris. Darbojâs ari „bilſchu galerija". Scho nodalu peepildija kluba fotopulzinſch b. Waldmana wadibâ. Ahrſemju kronikâ un ſinatnes un dſihwes nodalâs nolaſiti 48 gabalini.

Awiſes iſlaidumus balſtijuſchi ar ſawu lihdſdalibu 55 koreſpondenti. „Dſihwâ Wahrda" laſitaju ſkaits gada laikâ — 2109; zaurmehrâ uſ katru numuru 51 laſitaji.

No ſchi ſkaita redſams, ka „Dſihwais Wahrds" ir weens no teem maſu darbibas weideem, kas pulzina ap ſewi plaſchas Pleſkawas un apkahrtnes darbkauſchu maſas.

Tomehr par plaſchu darbkauſchu maſu audſinataju un waditaju „Dſ. W." wehl newaram ſaukt, jo no darba weetam peedalas loti maſ koreſpondentu. Redkolegija ir zentuſees wiſeem ſpehkeem eewilkt lihdſſtrahdneekus no weetam, bet tas wehl naw iſdewees. Tamdehl uſ preekſchu jaunâ ſaſtahwa redakzijai, ir jazenſchas ſcho darbu weikt.

Kluba frakzijai ar redkolegiju, japeeleek wiſas puhles, lai noſtahditu un waditu „Dſihwâ Wahrda" darbibu, — lai teeſcham tas iſwehrſtos par maſu organu un padſiſinatu ſabeedriſko darbu ſtarp kluba beedreem.

Redkolegijai jaorganiſè koreſpondentu aktiws fabrikâs, darbnizâs un eeſtahdês, jaiſſtrahdâ darbibas plans un regulari jaatſkaitas maſu preekſchâ par ſawu darbibu. Turpmak jazenſchas labak ſagatawot rakſtus, kureem teeſcham buhtu audſinoſcha noſihme. Ja to iſdoſees iſweſt dſihwê, tad ap „Dſihwo Wahrdu" pulzeſees plaſchakas ſtrahdneeku maſas.

Skuja.

Pleſkawas Naz. Maſakumu Kluba „Darbs" Latſekzija iſlaiſch treſchdeen, 31. oktobri ſch. g. pikſt. 8 wakarâ

„Dſihwo Wahrdu"

Nr. 105.

Wiſi Pleſkawâ dſihwojoſchee latweeſchi teek uſaizinati eeraſtees laikâ un kuplâ ſkaitâ.

Red. kolegija.

Fabrikâs un ruhpnizâs

Alga pehz nopelna.

(Maſkawa).

„Kreewijas Zihnas" 76. numurâ jau bij eeweetots rakſtinſch par Markowa fabrikas direktoru Koſlowu un wina palihgu Wawilowu. Koſlows ar ſaweem darbeem beidſot tika tik „populars", ka par winu parahdijâs ſinojumi wiſos laikrakſtos. Tahdi fakti, kâ apſchaubama labuma automobila eegahdaſchana, kurſch katru mehneſi pagehr remontu, jeb atkal mechanika palihga, tarifikatora, galwenâ grahmatweſcha un fabrikas pahrſina atlaiſchana un ſawu draugu eelikſchana atlaiſto weetâs, — bij pahrak uſkrihtoſchi un demoraliſejoſchi fakti. Ari rupja apeeſchanâs ar ſtrahdneekeem, partijas ſchuhninas ignoreſchana, winas lehmumu neeewehroſchana un behgſchana no ſadarbibas, noweda pee ta, ka par raſchigu darbu wairs newareja i domat.

Ari produkzijas labums zaur nemahkulu peelaiſchanu pee darba pehdejos 3 mehneſchos ſtipri noſlihdeja uſ leju. Daſchu audumu apſtrahdaſchana tika atkahrtota pa 3—4 reiſes, zaur ko teek bojats auduma labums un paaugſtinata produkzijas paſchiſmakſa.

Skaidrs, ka par tahdu darbibu Koſlowam galwu paglaudit newareja un winam beidſot wajadſeja ſanemt algu pehz nopelna. 22. ſeptembri Koſlows uſ „Wigonewij" treſta rihkojuma pamata tika atſtahdinats no amata. Bet par to, kâ Koſlows peenehma beſ darba apgahdes ſinas kalpotajus — Tekſtilſtrahdneeku arodbeedriba winu nodod teeſai.

Tahdu, luhk, ſanem algu tee, kuri trauzê ſozialiſtiſkâs zeltneezibas radoſcho darbu.

Dſirkſtele.

Pleſkawas latwju 7-gadejai ſkolai un behrnu dahrſam japalihdſ.

Sakarâ ar aprobeſchoto apwida budſchetu, Pleſkawas latwju 7-gadigâ ſkola ſchogad teek noſtahdita pawiſam neweiklâ ſtahwokli un preekſchâ ſtahw ne wiſai ſpoſchas perſpektiwes.

Ja pagahjuſchâ mahzibas gadâ uſ wezakâm trim grupam ſanehmâm 5 ſkolotaju algas (t. i. — bija 90 ſtundas nedelâ), tad ſchogad teek apſtiprinatas preekſch minetâm grupam tikai 4½ ſkolotaja algas (t. i. 81 ſt. nedelâ). Nemot wehrâ, ka muhſu ſkolâs beſ mahtes walodas teek paſneegtas wehl diwas ſweſchas walodas — wahzu un kreewu, — janorahda weetejâm iſglihtibas nodalam, ka newar pee nazionalâm ſkolam peeeet ar wiſpahrejo mehrokli, bet wajaga iſdalit winâm atſewiſchku ſtundu ſkaitu nedelâ preekſch kreewu walodas paſneegſchanas, kurai muhſu ſkolâs japeegreeſch ſewiſchka wehriba. Strahdajot pee 4½ ſkolotaju algam, naw eeſpehjams aptwert to programas minimumu, kurſch buhtu wajadſigs atteezigâs wezakâs grupâs. Iſnahk tâ — waj nu jaiſmet kreewu waloda no ſkolas, jeb jaapgreeſch ſtundu ſkaits pahrejeem preekſchmeteem. Ne weenu, ne otru iſdarit naw eeſpehjams, jo tas noſihmetu graut ſkolas darbu.

Tas pats ſakams par pirmo pakahpi. Pagahjuſchâ mahzibas gadâ, pee ta paſcha audſeknu ſkaita, katrâ grupâ bija ſaws ſkolotajs. Schogad neeſot pilnigs audſeknu ſkaits uſ katru ſkolotaju, tapehz pirmâ pakahpê apſtiprina tikai 3 darbneekus un diwas grupas apweeno weena ſkolotaja wadibâ. Man leekas, ka tik formeli newar un nedrihkſt pee ſchi jautajuma peeeet. Ja weens jeb diwi zilweki iſtruhkſt no minetâ ſkaita (paſchreiſ katrâ grupâ ir zaurmehrâ 14 audſeknu), tad newar uſ reiſi taiſit ſlehdſeenu, ka diwas grupas apweenojamas.

Nemot wehrâ, ka nekahdu ſpezialu lihdſeklu ſkolai naw, jo tajâ mahzas truhzigako ſtrahdneeku, kapotaju un ſemneeku behrni, atteezigâm organiſazijam ir japeeleek wiſas puhles, lai taiſitu ſinamu ſpeedeenu uſ weetejo iſglihtibas nodalu un dabutu atpakal nepeezeeſchamo, t. i. — wismaſ puſalgas preekſch wezakâm grupam un weenu ſkolotaja algu pirmai pakahpei. Starp zitu, nepeezeeſchams ari, lai Iſglihtibas Tautkomiſariats ſteidſami iſſtrahdatu ſpezialu ſtundu ſarakſtu preekſch wezakâm grupam nazionalo maſakumu augſtaka tipa ſkolâs, jo to praſa dſihwe un weetejee apſtahkli. Eekams tas naw wehl iſſtrahdats, Iſglihtibas Komiſariata naz. maſakumu padomei jadod norahdijums weetejâm iſglihtibas nodalam par ſtundu ſkaitu nazionalâs ſkolâs un par audſeknu normu uſ weena ſkolotaja (nemot wehrâ darba ſareſchgijumus un gruhtumus naz. maſakumu ſkolâs).

Tàpat preekſch normalakas ſkolas komplekteſchanas turpmak nepeezeeſchams, lai Iſglihtibas Komiſariats ari muhſu ſkolai ik gadus aſignetu ſinamu ſumu preekſch ſtipendijam, pretejâ gadijumâ nabadſigakos ſemneeku un kalpu behrnus ſkolâ neeewilkſim.

Par Pleſkawas behrnu dahrſa paplaſchinaſchanu jaſaka, ka ta ir laba un nepeezeeſchama leeta preekſch ſkolas. Apſwerot patreiſejos muhſu apſtahklus, jaſaka, ka ſkolai dot darbineeku behrnu dahrſam naw eeſpehjams. Weenigâ iſeja — raſt lihdſeklus preekſch 2. grupas organiſeſchanas paſcheem wezakeem, kopâ ar ſkolotajeem un pahrejeem Pleſkawas latweeſcheem.

Daſchus wahrdus par muhſu augſtakâ tipa ſkolu produkziju. Beedrs Bogdanows weenâ no ſaweem rakſtineem „Kr. Zihnâ" atſihmeja, ka galwenâ waina tam, ka ſkolneeki teek ſagatawoti wahji — ir nepeeteekoſcha ſkolotaju kwalifikazija. Man ſchkeet, ka tas naw wiſai pareiſs jehdſeens. Leelako lomu ſchinî jautajumâ ſpehlè tee apſtahkli, kahdos wehl nahkas mums ſtrahdat, kâ ari paſchu audſeknu garigais attihſtibas lihmenis. Katrâ iſlaidumâ ir daſchi wahjaki ſagatawoti un daſchi apmeerinoſchaki. To peerahdija ari muhſu pirmais iſlaidums. Muhſu nelaime ari ta, ka atſewiſchkâs ſkolâs ir loti neweenads audſeknu ſagatawoſchanâs lihmenis un ari daſchadi materialee apſtahkli.

Muhſu ſkolas budſchets ſchogad tà ſamaſinats, ka naw atſtahta neweena kapeika preekſch ſaimneezibas wajadſibam. Ja teeſcham galu galâ neka nedabuſim ſchim wajadſibam, nahkſees apgaiſmot ſkolu ar ſkalineem un pehz uhdena eet uſ upi.

Neſkatotees uſ wiſeem truhkumeem un ſareſchgijumeem, zeram tekoſchâ mahzibas gadâ tomehr ſaſneegt daudſ labakus reſultatus. Aſtra.

Par kulturrewoluziju ſkolâ.

Neſen atpakal „Kreewijas Zihnâ" tika rakſtits par neorganiſeto mahzibas gada ſahkſchanos Leninpils latwju 9-gadigâ darba ſkolâ. Par eemeſlu tam galwenâm kahrtâm bija remonta eeilgſchana. Iſglihtibas nodala nebija apſtiprinajuſi budſchetu un paruhpejuſès par remonta ſahkſchanu laikâ. No otras puſes — krita azîs ſkolneeku leelâ nekultureliba. Par to jau bija peeminets ari minetâ koreſpondenzê. Atſihmeſchu tikai, ka nekultureliba galwenâm kahrtam iſpaudâs nazionalâ naidâ, pihpoſchanâ, rupjâ uſweſchanâ, ſewiſchki pret audſinatajeem u. t. t. Wiſs tas, ſaprotams, trauzeja ſkolas darba normalo gaitu.

Skolas jaunatnes kolektiws uſ ta pamata 4. oktobri ſarihkoja wiſu ſkolneeku, ſkolotaju un apkalpotaju diſputu par „Kulturrewoluziju ſkolâ". Diſputs noriteja ſem paſchkritikas loſunga. Iſteizâs gan ſkolneeki, gan ſkolotaji. Wiſeem bija ſkaidrs: **tahlak tâ wairs newar eet.** Nekulturelibam jadara gals. Pihpoſchanai, grahmatu plehſchanai, nazionalam naidam, rupjibam u. t. t., muhſu darba ſkolâs 11. Oktobra rewoluzijas gadâ naw weetas.

Pee jaunu kulturelu paſahkumu eeweſchanas ſkolâs, pret wiſâm nekulturelibam, jaunatnei un pioneereem jamobiliſè wiſi ſpehki. Skolu jaunatnei jaſahk noteikts uſbrukums pret nekulturelibam un jarod jaunas, kulturelakas ſadſihwes formas.

Diſputa beigâs tika peenemts ſekoſchs lehmums: uſ brihwprahtigeem pamateem ſkolotaji un ſkolneeki, kâ ari pahrejee, peerakſtiſees „kulturiniziatiwes" grupâ. Schi grupa kampanu kahrtâ iſwedis daſchadus kulturelus paſahkumus ſkolâ un kopdſihwê.

Darbs ſahkts. Ja komjaunatnes un pioneeru organiſazija peeliks wiſus ſpehkus, daudſ kas buhs panahkts.

Ar paſchu ſpehkeem un paſchu iniziatiwi graut nekulturelibas un zelt jaunu kulturelu darba ſkolu!

Jons.

K. Schkilters

„Latkoloniju wehſture"

I

Iſzeloſchana no Baltijas un koloniju pirmſahkums.

Makſâ 1 rub.

Atkalpahrdewejeem paraſtais rabats.

Peepraſit „PROMETEJAM".

Kas eet un kam jaeet uſ mahzibas eeſtahdem.

Wairak wehribas ſkolu komplekteſchanai.

Sem wirsrakſta „Aiſmirſts ſmagumpunkts", es jau rakſtiju „Kr. Z." 106. numurâ par mahzibas eeſtahſchu komplekteſchanu. Tagad, kad ſchigada komplekteſchana jau ir beiguſès un ir ſawahkti ſkaitliſki materiali, ir nepeezeeſchami apſtahtees pee tâm nenormalibam, kahdas te ſaſtopamas.

Tas, ka muhſu mahzibas eeſtahdem pehz winu ſozialâ ſaſtahwa ir noteikts ſchkiras rakſturs, ir neapgahſchams fakts. Tomehr ſozialâ ſtahwokla iſmainas tendenzes rahda, ka ſinami ſozialee ſlahni zenſchas noſtiprinatees mahzibu eeſtahdês.

Semneeziſkâs jaunatnes dala Strahdſakâ 1926.—27. g. ſaſneedſa 70 proz., ſchogad — 64 proz. Lai Strahdſaks neſaudetu ſawu ſeju, jazenſchas apſinigi paleelinat ſtrahdneeku prozentu. Leningradas apgabala nazionalo maſakumu partijas ſkolas latſektorâ ſchigada uſnehmumâ ir 65,3 proz. ſemneezibas (17 zilw. no 25). Pedtechnikumâ turigâ un widejâ ſemneeziba iſtaiſa 46,2 proz. Wiſs tas rahda, ka **ſemneeziba aktiwiſejas, ka wina noteikti zenſchas eekarot muhſu mahzibas eeſtahdes.** Schi parahdiba buhtu wiſai apſweizama, ja aktiwiſetos nabadſigâ ſemneezibas un kalpu jaunatne. Bet praktika rahda gluſchi pretejo. Wisaktiwaki muhſu mahzibas eeſtahdes zenſchas eekarot **turigâ** un **widejâ** ſemneeziba. Sewiſchki turigais kolonijas ſlahnis iſleeto wiſus zelus un nezelus, katru maſako eeſpehjamibu, lai eekluhtu ſkolâs. Un taiſni turigâs un widejâs ſemneezibas jaunatne ir attihſtitaka un labak ſagatawota pee eeſtahſchanâs mahz. eeſtahdê. **Buhdama aktiwaka, attihſtitaka un labak ſagatawota, wina bihda kalpu un nabadſigâs ſemneezibas jaunatni pee malas.**

Jau otro pakahpju ſkolu ſozialais ſtahwoklis rahda, zik „iſturiga" ſchajâ ſinâ ir turigâ jaunatne. Peem., Laſchnewas ſeptingadigajâ ſkolâ uſ 15. ſept. ſchajâ gadâ bij ſchahds ſozialais ſaſtahws. Peektajâ grupâ nabadſigâs ſemneezibas behrnu — 24,5%, widejo — 39,6%, turigo — 20,7%. Bet ſeptitajâ, t. i., iſlaiduma grupâ nabadſigo — 20,0%, widejo—24,0%, bet turigo — 52,0%. Ja nabadſigo ſemneeku behrnu ſkaits ſamaſinas par 4,5%, ſalihdſinot ar 5. gr. un widejo — par 15,6%, tad turigo behrnu ſkaits peeaug pa 31,3%. **Turigeem ekonomiſkee apſtahkli dod eeſpehju nobeigt ſkolu, bet nabadſigâ dala to pamet nenobeiguſe.**

Schahds ſtahwoklis rahda, ka mums daudſ nopeetnak japeeeet pee mahzibas eeſtahſchu komplekteſchanas, ſewiſchki muhſu latſekzijam, ka darbs jaſahk ne tad, kad kandidati jaſuhta prom, bet agrak.

Ja mehs par kandidatu iſwehli ſahkſim domat tikai waſarâ, tad mehs atkal nemſim labak ſagatawotos, kuri warès iſturet pahrbaudes, bet ta buhs, katrâ ſinâ, turigâs un widejâs ſemneezibas jaunatne.

Reiſê ar to pazelas jautajums par ſagatawotibu. Nabadſigâs ſemneezibas un lauku proletariata jaunatne, kâ rahda pahrbaudes, pee eeſtahſchanâs ir nepeeteekoſchi ſagatawota. Kâ Pedtechnikumâ, tâ Strahdſakâ un Leningradas partſkolas latſektorâ ſchogad **uſnehmums akademiſkâ ſagatawotibas ſinâ wiſâ wiſumâ ir ſemaks nekâ pehrn.** Schahds ſtahwoklis muhſu preekſchâ noſtahda weſelu rindu uſdewumu.

Darbineeku kwalifikazijas pazelſchanas jautajums ir weens no ſwarigakeem muhſu mahzibas eeſtahſchu uſdewumeem, winſch zeeſchi ſaiſtits ar eepreekſchſagatawoſchanu. Bet muhſu ikdeeniſchkâs zeltneezibas darbs kluhſt tik ſareſchgits, ka praſa aiſween leelakus un ſihkakus leetpratejus. Te nu atkal pretrunas, kuras janowehrſch.

Kâ ſekas muhſu ſaſteigtai un ſaraustitai mahzibas eeſtahſchu komplekteſchanai ir mainigs kolonijas darbineeku ſaſtahws. Zilweki, kuri teek uſ ahtru roku ſalaſiti un teek ſuhtiti mahzitees, nekad nebuhs peeteekoſchi nopeetni iſmekleti. Starp wineem atradiſees daudſ „gahju putnu", kuri nahk un aiſeet, bet nepaleek par kahrtigeem lauku darbineekeem, kurus mehs gatawojam ſawâs mahzibas eeſtahdês. Pret to mums jazihnas ne tik daudſ peeſpeeſchot palikt uſ weetas un ſtrahdat, kas dod loti maſ labuma, bet gan **jakeras pee paſchas ſaknes, pee pareiſas mahzibas eeſtahſchu komplekteſchanas.**

Wiſi minetee fakti iſwirſa weſelu rindu uſdewumu. Turigâs ſemneezibas eepluhſchana mahz. eeſtahdês (kas nelabwehligi atſauzas uſ muhſu koloniju darbineeku ſozialo ſtahwokli un reiſê ar to norahda uſ ſinamâm kluhdam darbâ), nabadſigâ ſlahna nepeeteekoſcha akademiſkâ ſagatawotiba, kwalifikazijas pazelſchana, kulturiſglihtibas darbineeku mainigais ſaſtahws, wiſs tas leek pahrdomat **par wezo mahzibas eeſtahſchu komplekteſchanas metodes nederigumu, par jaunâm metodem komplekteſchanâ.**

Pee mums komplekteſchana lihdſ pehdejam laikam noriſinajâs tà. Weetas mahz. eeſtahdês ſadala junijâ, nodrukâ noteikumus un tahlak meerigi gaida, kad ſahks raſtees uſnemamee. Latſekzijas ſteidſigi meklè kandidatus, „ſwejo" pa wiſâm malam. Kâ redſams, darbs naw organiſets. Lihdſ auguſta widum neweena mahzibas eeſtahde neſin, kahdi kandidati preekſch tâs iſlaſiti. Nekahdas wadibas kandidatu iſlaſê, nekahdas ſaiſtibas ſtarp latſekzijam un mahzibas eeſtahdem naw. Katrs ſtrahdâ uſ ſawu roku.

Waj te eeſpehjams ko uſlabot? Nenoleedſami, ka ja. **Kandidatus wajaga jau eepreekſch iſwirſit.** Ne mehneſi, ne diwus, bet gan rudenî, lai waretu tos eepreekſch ſagatawot. Saprotams, ka **ari weetas mahzibas eeſtahdês jaſadala ne waſarâ, bet jau tagad.**

Iſwirſiteem kandidateem janoſuhta uſ augſtſkolam ſpezialas anketes un ziti dokumenti par ſozialo (mantas) ſtahwokli, ſabeedriſko darbu, iſglihtibu u. t. t., lai mahz. eeſtahdes eepreekſch ar teem eepaſihtos un waretu paſinot, kurus eeſpehjams peelaiſt pee pahrbaudem, kurus ne. Tas ſamaſinâs leeku braukaſchanu un latſekzijas, ja tas wajadſigs, warès atraſt zitus kandidatus. Tâ ir iſdarijuſe Leningradas Kom. Uniwerſitate un ar loti labâm ſekam.

Pee pahrbaudem peelaiſchamee kandidati pa ſeemas un pawaſara mehneſcheem war tikt ſagatawoti tik tahlu, ka nepeenahkſees runat par ſemu akademiſko ſagatawotibas lihmeni. Eepreekſchejâ ſagatawoſchana dos ari eeſpehju komandet uſ augſtſkolam wairak nabadſigâs ſemneezibas un kalpu behrnu, kuri ſinibu truhkuma dehl tagad newar tik peenemti.

Sagatawoſchanâs paſchu mahzibas eeſtahſchu wadibâ ir wislabakais weids. Te paſchâ ſagatawoſchanas proſeſâ eeſpehjams wehl neſagatawotos kandidatus noraidit. Bet tas ſchogad ne wiſur buhs iſwedams, jo tas praſa ſinamu eepreekſchſagatawotibu ari no eeſtahſchu puſes. Tapehz jarod ziti ſagatawoſchanâs zeli.

Kâ ſwarigakâ waretu buht **ſpeziala ſagatawoſchana pee latſekzijam,** iſwedot nodarboſchanos. Gruhtaki buhtu kandidateem, kuri nedſihwo pilſehtâs un newar tikt grupeti regulari apſekzijam. Bet te war nahkt palihgâ **mahzibas wehſtules,** kurâm kandidatu ſagatawoſchanâ wiſpahr jaeenem eewehrojama weeta. Tas ir wiſiſdewigakais, pareiſakais un peemehrotakais ſagatawoſchanâs weids, ſewiſchki tad, kad beedrs dſihwo weens tahlâ nomalê.

Wakarſkolas, kur tâs ir, ja tikai winu programas tik tahlu ſneedſas, japahrwehrſch par obligatoriſkâm preekſch kandidateem.

Iſglihtibas pulzinos jaiſwirſa grupas, kurâm jaſtrahdâ pehz mahzibas eeſtahſchu iſſuhtitâm programam.

Skolotajeem un ziteem darbineekeem ſche wiſplaſchakais darba lauks. Pat wairak, wineem jauſnemas par ſawu peenahkumu palihdſet ſagatawotees uſ augſtſkolu. Tahdi ihſumâ praktiſkee preekſchlikumi. Wini jagroſa un japapildina, iſejot no weetejeem apſtahkleem.

Wezà komplekteſchanas metode, kuru peeleetoja ikgadus, ir nederiga, pawirſcha, nepeemehrota, pat kaitiga.

Jaunajai metodei jauſlabo mahzibas eeſtahſchu ſozialais ſaſtahws, japalihdſ nab. ſemneezibas un lauku proletariata jaunatnei tikt ſkolâ, japazel akademiſkâ ſagatawotiba, janodroſchina paſtahwigs darbineeku kadrs kolonijâ, jaatweeglina mahzibas eeſtahſchu darbs un japeewelk plaſchakas maſas pee komplekteſchanas.

Zentralam Birojam jaſkatas uſ to, lai weetas tiktu ſadalitas jau tagad, lai latſekzijas kertos ſirſnigi pee darba un lai kandidatu iſlaſes un ſagatawoſchanas kampanai buhtu ilgſtoſchs maſu rakſturs. Schahdus jaunewedumus komplekteſchanâ — praſa pats darbs.

L. Lorenzs.

Pa daschadàm semem.

Faschistu teesa isrehkinajas ar komunisteem

Romas ahrkahrtejâ tribunalâ isteesata Italijas kompartijas ZK lozekli b. b. **Adsario, Isidora un Massi Fabrizio prahwa.** No Massi apwainoschanas, peerahdijumu truhkuma dehl, prokurors atteizees. Adsario „noseegumus" winsch, turpreti, usskatijis par peerahditeem un peeprasijis 8½ g. zeetuma sodu. **Tribunals b. Massi attaisnojis, bet b. Adsario noteesajis us 10 gadeem zeetumâ. Bdr. Massi teek israidits no Italijas.**

Fords „eekaro" Eiropu.

Kà sino no Nujorkas, **Forda auto sawodu kompanija nodomajusi pahrnest daļu no traktoru raschoschanas us Angliju,** kur tai jau esot neleels sawods. Schis solis teek isskaidrots ar to, ka traktoru peeprasijums Eiropâ, un, sewischķi SPRS, pehdejâ laikâ eewehrojami pecaudsis.

Kad tiks atjaunotas Wahzijas-RS sarunas?

Pehz „Deutsche Algemeine Zeitung" sinam, Berlines aprindâs walda uskats, ka Wahzijas- RS ekonomiskàs **sarunas tikschot atjaunotas Maskawâ, nowembra widû.**

Juhrneeku streiks Franzijâ.

Pehz sinam no Parises, **juhrneeku streiks Marselâ aisween paasinas. Win twaikonu komandas, kuri eerodas wtarselas ostâ, peeweenojas streikotajeem. Pagaidam neweens twaikonis newar atstaht ostu.**

Republiku Saweeniba.

Fabriku komiteju pahrwehleschana.

Pehdejos mehneschos Harkowâ pahrwehletas, pirms noteiktà laika, ap 30 fabriku komitejas. Eemesls — dserschana, birokratisms, arodbeedribu demokratijas pahrkahpschana, antisemitisms. Newehlamàs parahdibas atklahj galwenàm kahrtam paschi fabriku komiteju lozekli.

Strahdneeki — atbildigâ darbâ.

Pehz apskates, kura iswesta 7 arodbeedribâs, Baltkreewijâ, noskaidrojees, kà no 181 arodbeedribu beedreem, kas iswirsiti atbildigâ darbâ 159 ir strahdneeki un strahdneezes.

Taganrogas metalurgiskà sawoda paplaschinaschana.

Taganrogas metalurgiskà sawoda paplaschinaschanai „Jugostal" schini gadâ asignè wairak kà 3 milj. rub. Jaunàs martenas eerihzei tiks istehrets ap miljons rubļu. Drihsâ laikâ teek pabeigta elektrostazijas buhwe. Darba aissardsibai tiks istehreti 100.000 rub. un dsihwojamo ehku zelschanai ari ap 100.000 rbl.

„Laikmeta dokuments".

Wisukraines foto-kino pahrwalde islaisch us Oktobra swehtku deenam leelu wehsturisku filmu „Laikmeta dokuments". Filmâ tiks parahditi atsewischķi momenti, sahkot ar imperialistisko karu un beidsot ar Oktobra 11 gadu swehtkeem. Pehdejâ filmas daļa weltita reetumu notikumeem: julija sazelschanàs Wînê, burschuasijas isrehkinaschanàs ar strahdneekeem, jaunà pasaules kara gatawoschana un RS aissardsiba.

Treschà domenu krahsns

tiks zelta Kertschas metalsabrikâ. Gandrihs wisa eerihze teek pasuhtita padomju sawodos. Pirmà domenu krahsns tiks laista darbâ jau aprila mehnesi nahkamâ gadâ.

Postitaju arests

Bakû atklahta un nodota teesai wesela postitaju banda — 11 zilweki, ar Stalingradas metalsawoda direktoru Motapulzu preekschgalâ. Postitaji pahrdewuschi priwateem desizitas prezes — zinka, dselss, tehraudu u. t. t.

Kino-disputs Latisnamâ.

Ap 250 zilw. 17. okt. peedalijàs Latisnama jaunatnes sekzijas sarihkotajâ disputâ par filmu „Mans dehls".

Filmas sischets naw komplizets. Seewai peedsimst dehls no „nelikumiga" wihra. Gimenê rodas konflikts, kura resultatâ wihrs sahk dsert un paleek neakurats darbâ un seewa sahk dsihwot patstahwigi. Bet te mahjâ, kur wina dsihwo, iszelas ugunsgrehks. Behrna ihstais tehws glahbj mahti, bet wihrs isglahbj behrnu un atdod to mahtei.

Filma nepastahsta, kahdas atteezibas wehlak rodas starp scheem zilwekeem.

Bdr. **Heils** domà, ka filma usstahda jautajumu: waj behrns ir gimenes priwatihpaschums? Skaidrs ka ne — pee schi atrisinajuma nowed filma.

Beedri **Pinnis, Burnewizs** u. c. turpretim atrod, ka galwenais te ir ne problema par behrnu, bet gan tas, ka te teek rahdita nenormala, irstoscha gimenes dsihwe, kurâ jaunais (seeweetes patstahwiba) zihnas ar wezo, sihkpilsonisko. Tikai filma neatbild, kà wajadsetu isschķirtees schahdam konfliktam.

Us dsihwàm, interesantàm pahrrunam eerosinaja schi filma un tas, ka us disputu bij eeradees koti leels apmekletaju skaits rahda, ka kino disputi ir nepeezeeschami. Darbkaudis eet us kino ne tikai atpuhstees, bet ari mekleт konkretu atbildi us sadsihwes jautajumeem. Disputi ir paredseti katru mehnesi un jawehlas, lai tee kļuhtu par nopeetnu sabeedrisku pasahkumu.

Frizis.

Rekruschu pawadischana Maskawâ.

Pa kreisi: pawada wezaki; pa labi: beedru widû.

Maskawa gatawojas us Oktobra swehtkeem.

★ 6. now. Maskawâ eeradisees 500 Harkowas strahdneeki lai ņemtu dalibu Oktobra swinibâs. Bes harkoweescheem sagaidamas strahdneeku delegazijas ari no Wladimiras gubernas, Klinzeem, un zitàm prowinzes pilsehtam. Sawukahrt, no Maskawas us Leningradu swehtku deenâs dosees ap 600 strahdneeku-ekskursantu.

★ 7. now. gandrihs wisos teatros notiks slehgtas israhdes preeksch strahdneekeem.

★ Aismaskawas upes rajonâ swehtku deenâs sahksees kulturgahjeens, kursch turpinasees wisu mahzibu gadu. Analfabetisma likwideschanas darbam tiks mobiliseti ap 3.000 sabeedrisku darbineeki.

★ MGSPS radio stazija swehtku deenâs islaidis schurnalu „Jaunà Gwarde", weltitu jaunatnes lihdsdalibai Oktobri, spezialu MGSPS schurnalu, kà ari sneegs spezialu koncertu.

★ Strahdneeku klubos jau 3. now. sahksees wakari, weltiti Oktobra 11 gadu swehtkeem.

Sinatne un technika.

Saules spehki zilweka kalpibâ.

Seme ik brihdi saņem milsigu daudsumu saules siltuma. Sinatneeki aprehķinajuschi, ka ja to saules energiju, ko wisa sausseme saņem gada laikâ, pahrwehrstu mechaniskâ energijâ, isnahktu tahds spehka daudsums, kahdu spehj attihstit 300 miljoni Wolchowas spehkstazijas. Zaurmehrâ us katru semes eedsihwotaju gadâ isnahktu apm. 1/6 no Wolchowas stazijas attihstitàs energijas.

Wisa schi milsu energija aiseet nebeidsamos nedsihwàs un dsihwàs dabas pahrmaiņu prozesos un teeschi zilweka wajadsibam teek ismantota wismasakâ mehrâ. Daļa no agrakos laikmetos isschķeestàs saules energijas eeslehpta akmenoglu, kuhdras un naftas krahjumos. Daļu muhsu laikos istehretàs saules energijas mehs atguhstam, dedsinadami kokſni („salàs ogles"). Ismantojam uhdens krituma spehku („baltàs ogles"), leekam strahdat wehja spehkam („silàs ogles") u. t. t. Ir ari mehginats ustwert saules siltumu un teeschi pahrwehrst to mechaniskâ energijâ („dseltenàs ogles").

Mehginajumi ismantot „dseltenàs ogles" noteek jau gadudesmiteem ilgi daschadàs semês (Schumana „saules stazija" pee **Filadelfijas**; „saules dsinejmaschinas" **Kalifornijâ**; „saules kehkis" us **Wilsona** kalna—**Amerikâ**; anglu „saules maschinas" **Egiptê**; wahzu sinatneeka **Markuses** projekti par „saules katlu" buhwi u. t. t.). Kaut gan jau sasneegti deesgan apmeerinoschi panahkumi (derigàs darbibas koefizients sasneeds 5½ proz. no „saules maschinâ" krihtoschàs saules energijas), tomehr wisumâ „saules maschinas" wehl tahlu no wehlamàs pilnibas. Bes tam winu attihstità energija isnahk dahrgaka, nekà leetojot, peem., akmenogles. Weenigi tajos gadijumos, kad akmenogles waj zits kurinamais materials jawed no leela attahluma, waj zitu energijas awotu naw pee rokas, „saules maschina" pee sinameem nosazijumeem spehtu sneegt wajadsigos pakalpojumus.

Bes tam ir skaidrs, ka „saules maschinu" darbiba buhs intensiwa un produktiwa tikai tahdos apgabalos, kur gaischo deenu un saules stundu gadâ wiswairak, un kur saules stari kriht stahwaki. Tà tad karstàs klimata joslas schajâ sinâ ir isdewigakas, nekà tee apgabali, kuros leelako teesu norisinas schi laika zilwezes techniskâ darbiba. Padomju Republikâ „saules maschinam" wisnoderigakâ weeta buhtu Turkestanas karstajos tuksneschu un stepju rajonos.

Pehz padomju sinatneeka, prof. **Weinberga** domam, Turkestanâ „saules maschinas" wisisdewigaki buhtu nodarbinat semes apuhdenoschanai, jo wisintensiwakâ apuhdenoschana ir wajadsiga taisni tad, kad wisilgaki un wiskarstaki dedsina saule... Schee momenti, sawukahrt, dod eespehju „saules maschinam" attihstit wisleelako darbibu.

Prof. Weinbergs ilgus gadus nodarbojees ar daschadu „saules maschinu" ismehginajumeem. Pehtneeks nahzis pee slehdseena, ka wina konstruetais saules aparats ir jau tik pilnigs, ka war tikt isleetots daschadeem praktiskeem noluhkeem.

Nesen atpakaļ prof. Weinbergs lasija Leningradas apweenotâ sinatniski-techniskâ padomê sinojumu par „saules stazijas" eerihzi Widusasijas stepju apuhdenoschanai. Pehz referenta domam, „saules motori" waretu buht diwejadi: maschinas, kuru siltumu ustwehreji ustwer temperaturu no 100° Z. lihds 120° Z. un maschinas, kur ustwehreja temperatura pahrsneeds 150° Z.

Pirmàs maschinas waretu nodarbinat sehra kauseschanai, karstuhdena eeguhschanai, lehka wajadsibam, konserwu raschoschanâ u. t. t. Otrà weida maschinu usdewums — radit uhdens twaikus, kurus lai isleetotu mechaniskas kustibas radischanai un elektribas eeguhschanai.

Ne masak noderigas buhtu ari tahdas „saules maschinas", kuras ustwehreja temperatura sneegtos tikai lihds 50—80° Z. Schahdas maschinas waretu ismantot weļas masgaschanâ, pirts uhdena sildischanâ, auglu kalteschanâ. u. t. t.

Apweenotà sinatniski-tehniskà padome atwehlejusi 6.200 rbl. pirmàs saules spehkstazijas zelschanai 300 kilowatu stiprumâ. Stazijas eerihze teek gatawota Leningradâ. Pehz tam staziju pahrwedis us Turkestanu, praktiskai ismantoschanai. Tas buhs pirmais praktiskais solis „dselteno oglu" ismantoschanâ Padomju republikâ.

Makhis.

Pa Wolgu.

(No muhsu koresspond.-zekotaja*).

Wakara miglâ, ugunim mirdsot, pee peestahtnes peepeld pahrbuhwetais twaikonis „Margelans". Naw winam, kà wiseem Wolgas kugeem, leelo ritenu sahnos, ar kureem, kà kaukaseeschu arbas, tee brauz pa uhdeni. Te — jauna technika. Diwi spehzigi disela motori dsen kugi ar skruhwes palihdsibu.

Mehs brauzam treschâ klasê, atsewischķâ kajitê. Mihkstas mebeles, aiskari, elektriba, radio.

Rihts. Ar kapteina atļauju tuwak apskatam kugi.

Us Wolgas wehl maz jaunu twaikoņu. Kalpo tee paschi wezee, un lai gan kustiba peeaug, tee tomehr paspehj. „Margelans" un wehl peezi ziti kugi tomehr pahrbuhweti pehz tagadejo laiku prasibam.

Jo us Wolgas eeradees jauns pasascheers — padomju turists. Ar maz naudas kabatâ, bet leelu energijas krahjumu, winsch tur pawada sawu diwu nedeļu atwaļinajumu. Studè „Wadoni pa Wolgu", katru masako peestahtni ismanto, lai eepasihtos ar weetejo dsihwi. Schee seschi kugi tahdejadi ari eerihkoti, lai buhtu lehti un ehrti. Wini eeskaititi pretschu linijâ un ik peestahtnê peetur ilgak, kamehr pahrlahdejas. Turisti scho laiku isleeto apskatot pilsehtas un sahdschas.

Sahkam ekskursiju no paschas kuga augschas. Wiss augschejais stahws preeksch pasascheereem. Pirmàs klases naw, tàs weetâ — otrà, kura noweetota kuga preekschgalâ; widû — treschà klase, pakaļejâ galâ — zeturtà. Wisur glihti, bes sewischķas greznibas. Pat zeturtàs klases brauzejeem ir kajites. Pahrsteids tihriba, elektriskâ gaisma, radio, ehdamistabas un pat duscha. Apakschejais stahws eerihkots preeksch pretschu pahrweschanas.

Spehzigee disela motori aisņem nedaudz weetas. Ari neleelais twaika katls preeksch apsildischanas un stuhres maschinas. Kugu komanda noweetota glihtàs kajitês us deka. Turpat ari sarkanais stuhrits ar awisem, grahmatam un radio.

**

Sliktà laika dehļ jaatsakas no Tschuwaschu republikas apmekleschanas un jabrauz tahlak, jo muhsu apawi israhdas par nederigeem preeksch Peewolgas dubkeem. Deena paeet pehz deenas, bet laiks nemainas.

Kasanâ eebrauzot leetus pahrstahj un dodamees apskatit pilsehtu. Brauzeens tramwajâ aisņem weselu pusstundu. Skaisti ir wezà Kremļa torni un muhri. Pilsehtai tihri Maskawas isskats. Eelas peemihligas, kooperatiwi tirgojas dsihwi, drahschas tramwaji, ļaudis glihti apgehrbuschees.

Ļeņina dsimtenei pabrauzam garam nakti.

Tuwojotees Samarai, laiks noskaidrojas un peewakarê eeraugam slawenos Schiguļu kalnus. Stahwais krasts paschâ Wolgas malâ sadalas daudsàs grawâs, kuras noauguschas lapu kokeem. Paretam stahwâ klints paspihd zaur salumeem. Kalnu wirsotnês aug egles. Peekahjê nometusees asfalta sabrika, wehl tahlak — zementa sabrika. Naschojumus teeschi no sabrikas krauj barschâs.

Saratowa atstahj reti labu eespaidu. Eelas tihras, daudz jaunu buhwju.

Apmeklejam ari Kamischinu, kur 1918.—19. g. g. nahzàs kautees ar Krasnowu un Deņikinu. Sche kahdreis aisgahja bojâ beedrs Kruse, kursch tad komandeja nozeetinato apgabalu. Winsch ar neleelu sarkanarmeeschu grupu aisstahweja pilsehtu, krita guhstâ un publiski, us tirgus laukuma pee tautas nama, — tika pakahrts. Sarkanarmijas peezgadu jubilejas isstahdê redseju winu nosotografetu — pee karatawam.

Pilsehtiņa tagad stipri panihkuse. Elewators darbojas wahji. Osta ari nedsihwa.

Agrâ rihtâ nokluhstam Stalingradâ. Pilsehta jau no tahleenes dwesch pehz dsihwibas. Fabrikas, kugi, jaunas zeltnes. Stalingradâ esot daudz latweeschu, bet apmeklet tos neisdewàs, jo nebij neweenas adreses.

Otrâ wakarâ jau Astrachanâ — woblas „galwas pilsehtâ". Wolga sche isplehtusees plaschumâ. Wisur dsihwiba. Iskrauj no juhras atnahkuschos kugus. Kokwilnas pakas guļ krastâ, kà zeetokschņa walni. Blakus tai — sikku sawodi.

Ritâ dodamees pa Wolgas eetekam us juhru. Tàs daschâ weetâ tik schauras, ka diweem kugeem gruhti apmainitees. Us stuhra stahw semafors un „komandè" brauzejus.

Beidsot — juhra. Kugis eet pa Kaspijas kanalu, asis 50 platu, kuru pastahwigi tihra spehzigi semes smeltaji. Schahdejadi zelsch teek usturets lihds 100 werstes, kamehr uhdens sasneeds 14 pehdas dsiļumu. Reidâ — daudz kugu. Tepat dsihwo kugu lahdetaji un eerihkoti kantori. Mehs peeturam pee kahdas diwritenu „arbas", kura nosaukta par „Sinowjewu". Pahrsehschamees tajâ. Un siltâ, swaigschņotâ nakti dodamees tahlak pa Kaspijas „arumeem".

Pamostotees rihta saulê jau mirds Machatsch-Kala jumti.

J. Neiwalds.

*) Wehstule nokawejusees pastâ. — Red.

Kronika.

Jaunatnes konkurss.

Wairakos Kostromas usņehmumos teek iswesti jaunatnes konkursi. To noluhks — usrahdit labakos strahdneekus, pazelt disziplinu, darba raschigumu un uslabot produkziju.

70 gadus weza skolneeze.

Kahdâ no Smolenskas skolam eeradusees 70 gadus weza wezite Schornikowa un luhgusi eemahzit winu lasit un rakstit. Sirmàs skolneezes prasiba, protams, eewehrota.

Strahdneeku ekskursija us „Dneprostroju" organisè Maskawas zentralais Semneeku Nams. Tani peedalisees ap 500 zilw.

Kino kà mahzibas lihdseklis tiks peeleetots schini mahzibas gadâ Maskawas skolâs.

Nerwu-psichiatriskàs profilaktikàs institutss, pirmais wisâ RS, tika atklahts Maskawâ 20. okt.

Par 66 milj. rubleem parakstijusees Maskawa us 2. industrialisazijas aisņehmumu.

Malkas krise nowehrojama Maskawâ. 200 wagonu weetâ deenâ peenahk tikai 90 wagoni.

30 gadu jubileju swin Maskawas Dailes teatrs. Jubilejas deenas sahksees 27. okt. un turpinasees lihds 5. now.

Septembra mehnesi Maskawas Sags'i registrejuschi 3.962 dsimuschus (2.087 sehni un 1.875 meitenes) un 1.782 miruschus. Noslehgtas 2.391 laulibas un schķirtas — 1.841.

M[illegible]ne.

68 stahwu nams teek zelts Nujorkâ. Tas buhs 240 metrus augsts un skaitisees kà augstakâ zeltne Nujorkâ.

1.000 franku leels sods uslikts kahdam Lionas strahdneekam par to, ka winsch „isteizees apwainojuschi pret deewu un basnizu".

15 milj. dolaru grib sawahkt Amerikâ „Zepelina" konstruktors Ekkeners. Par sawahkto naudu tikschot zelti 4 dirischabli regularas satiksmes usturechanai starp Ameriku un Eiropu.

„Grafu Zepelinu" us 2 gadeem jau nonomajuschi Spanijas fabrikanti, satiksmes usturechanai us Spanijas-Argentinas linijas.

Leelakais peldu baseins Eiropâ eerihkots Berlinê. Tas ir 50 metru garsch, 15 m. plats un 3,7 m. dsilsch.

Tiks issleegti no Gomindana 1.000 beedri, sakarâ ar tikko isdarito pahrregistraziju.

Wehstulneeks.

Bdr. b. Lawou, K. Bergu, Banzara, Bruzer, Walnowski, F. Grunti, Irbiti, P. Muhrneeku, Sch. Milleri, J. Ostrow, R. Pauseri, A. Plikausi, E. Freliсhu, J. Tschuhliti, Schaurinu, K. Jakobsonu luhdsam pee gadijuma peenahkt redakzijâ.

Pasinojumi un aisrahdijumi

Mask. latw. Zentr. Stutschkas kluba

Swehtdeen, 28. okt. plkst. 12 deenâ notiks

Sarkanà Krusta schubninas beedru sapulze.

Eerastees neistruhkstoschi un laikâ.

Kara sinibu un schauschanas pulzinsch sahks darbotees no **1. now., katru pirmdeen, plkst. 8 wakarâ.**

Beedri, kuri wehlas peedalitees, var peerakstitees klubâ pee b. Luhscha.

Kluba walde.

Maskawas latweeschu kora mehginajums notiks 28. oktobri plkst. 11 deenâ K. Marksa skolas telpâs. Eeraschanâs wiseem dseedatajeem obligatoriska. War peeteiktees jauni dseedataji.

Dirigentu kolegija.

Isnahkuse un dabujama

Propagandista biblioteka

Nr. 11. Fr. Pausers

„Apzerejumi par Latwijas lauksaimneezibas ekonomiku"

202 lapp. — maksâ — 50 kap.

Nr. 12. A. Losowskis

„Starptautiskàs arodneezibas kustibas panahkumi un tekoschee usdewumi.

(Referats un gala wahrds Sarkanàs Arodneezibas Internazionales IV. kongresâ). 134 lapp. — maksâ — 36 kap.

Nr. 16. N. Bucharins

„Starptautiskais stahwoklis un Komunistiskàs Internazionales usdewumi".

(Kom. Internazionales Ispildu Komitejas darbibas pahrskats VI. kongresâ). 114 lapp. maksâ — 35 kap.

Pasuhtijumi adresejami „Prometejam". Ņemot wairumâ — parastais rabats.

Isdewejs „Prometejs".
Atbildigais redaktors K. Ofolinsch.
Ответственный редактор К. Озолин

Главлит № A 21.226. 31 типография МСНХ, «Красный Печатник», Никольская, 3/1 Тираж 4.000